

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การประเมินการดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
นอกราชอาณาจักรที่ประเทศโอมานในปี 2554 ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต

จัดทำโดย นางสาวรัศมี คุ้มไพโรจน์
รหัส 4022

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

น.ค.ช.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร
นักบริหารการทูต ของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ..... *อนุทิน ชาญวีรกูล*

(ศาสตราจารย์ ดร. พลภัทร บูราคม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ..... *สมเกียรติ อริยะปรัชญา*

(ดร. สมเกียรติ อริยะปรัชญา)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ..... *สร้อยตระกูล อรรถมานะ*

(ศาสตราจารย์ ดร. สร้อยตระกูล อรรถมานะ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักรมีขึ้นตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปี 2554 รวม 5 ครั้ง องค์การสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ได้แก่ คณะกรรมการการ การเลือกตั้ง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย และสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ การจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรครั้งล่าสุดมีขึ้นในเดือน มิถุนายน 2554 ในการนี้ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต ได้จัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักรเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2554 เวลา 09.00 น. – 16.00 น. โดยวิธีการลงคะแนนเลือกตั้งที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ ผลการลงคะแนนเลือกตั้ง ปรากฏว่ามีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง 150 คน จากจำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ 760 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.7 การที่มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งน้อยในการเลือกตั้งครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับกระแสการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยสภาพการณ์ทางการเมืองระหว่างปี 2548 – กลางปี 2554 มีความผันผวนมาก รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งไม่มีเสถียรภาพและไม่ได้ได้รับความเชื่อมั่นจากกลุ่มคนบางกลุ่มจนกระทั่งมีการรัฐประหาร โดยทหารในปี 2549 ภายหลังการรัฐประหาร รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในปี 2550 ไม่มีเสถียรภาพและมีการชุมนุมประท้วงของประชาชนบางกลุ่ม สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและประสงค์จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นวิธีหนึ่งที่ประชาชนจะได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้ได้บุคคลที่ตนต้องการเข้าไปเป็นตัวแทนแก้ไขปัญหาบ้านเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น จึงเป็นที่น่าศึกษาสาเหตุที่ทำให้มีผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นจำนวนน้อย

ในการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดการบริหารจัดการ โครงการและกรอบบริบท/สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินการ และผลผลิต (Context, Input, Process, Product – CIPP) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ และใช้วิธีการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร และข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวกับกฎระเบียบของทางราชการ เอกสารรายงานและประเมินผลการจัดการเลือกตั้งของสถานเอกอัครราชทูตฯ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลงานทางวิชาการของนักบริหารศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

ผลการศึกษาพบว่า การที่มีผู้มาลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนน้อยมีสาเหตุสำคัญ ได้แก่ 1) การที่มีหน่วยเลือกตั้งจำกัดเพียงหน่วยเดียวคือที่สถานเอกอัครราชทูตฯ โดย

ไม่มีการกระจายจัดการเลือกตั้งในสถานที่อื่น ๆ อาทิ การจัดการเลือกตั้ง ณ บริเวณที่พักแรงงานไทยของบริษัท สถานที่ที่มีคนไทยพำนักอาศัยจำนวนมาก 2) คนไทยที่พำนักอาศัยในโอมานและได้มาลงทะเบียนขอใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ตั้งแต่ปี 2550 บางคนเดินทางกลับประเทศไทยหรือย้ายถิ่นพำนักไปประเทศอื่น โดยไม่ได้แจ้งสถานเอกอัครราชทูตฯ เพื่อขอดอนชื่อออกจากทะเบียน ทำให้ตัวเลขจำนวนคนไทยที่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งที่โอมาน ไม่ชัดเจน 3) การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงและไม่มีการสำรวจจำนวนคนไทยที่พำนักในโอมานอย่างจริงจัง ทำให้ไม่มีข้อมูลจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งที่ชัดเจน

ผู้ศึกษาได้เสนอข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้มีการทำงานเชิงรุกด้านการสนับสนุนให้คนไทยในโอมานมีส่วนร่วมทางการเมืองและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ กับคนไทยในโอมานมากขึ้น อาทิ การจัดสัมมนาเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางการเมือง การจัดงานเลี้ยงพบปะสังสรรค์ การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญ ๆ ของไทย อาทิ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง หรือการจัดกิจกรรมกงสุลสัญจรเพื่อเจ้าหน้าที่ได้เยี่ยมเยียนคนไทยในโอมาน พร้อมทั้งให้บริการอำนวยความสะดวกด้านการกงสุล อาทิ การรับคำร้องขอทำหนังสือเดินทาง การให้คำปรึกษาแนะนำ การรับรองเอกสาร ซึ่งจะมีผลทำให้เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ สามารถเข้าถึงคนไทยและทราบข้อมูลการพำนักอาศัยและสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยในโอมานมากขึ้น

นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์และติดตามผลการประชาสัมพันธ์ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อจะได้ทราบว่าผู้นั้นได้รับข่าวสารจากสถานเอกอัครราชทูตฯ หรือไม่ การติดต่อประสานงานกับบริษัทจ้างงานคนไทยและกระทรวงแรงงานเพื่อทราบจำนวนคนไทยที่มาทำงานที่โอมาน และการปรับปรุงฐานข้อมูลคนไทยในโอมานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์ พลภัทร บุราคม อาจารย์ที่ปรึกษา ท่านอดีตเอกอัครราชทูตสมเกียรติ อริยปรัชญา และท่านอาจารย์ สร้อยตระกูล อรรถมานะ ซึ่งได้เมตตาให้คำแนะนำและกำลังใจแก่ข้าพเจ้าในการจัดทำรายงานและปรับปรุงแก้ไขรายงานจนสำเร็จลุล่วง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านนรวิรุ วีระสัมพันธ์ อดีตเอกอัครราชทูต ประจำรัฐสุลต่าน โอมาน ท่าน อุดม สาทิโต อดีตกงสุลใหญ่ ณ เมืองการาจี และอดีตอัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต ว่าที่ร้อยตรีวันชัย ใจกุศล รองผู้อำนวยการสำนักบริหารการเลือกตั้ง รวมถึงน้อง ๆ ข้าราชการสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต และทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการทำรายงาน คุณความดีของท่านธีรวัฒน์ ภูมิจิตร ผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศ เทวะวงศ์วโรปการ และเจ้าหน้าที่สถาบันฯ ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณเสาวนีย์ ปัญญาสังข์ ที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อและอนุเคราะห์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการทำรายงานนับเป็นความประทับใจด้วยความขอบคุณยิ่ง

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ณ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	3
1.4 ประโยชน์ของการศึกษา	3
1.5 นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 กรอบแนวคิด ทฤษฎี	5
2.1.1 แนวคิดการบริหารโครงการ	5
2.1.2 แนวคิดด้านบริบทสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต	7
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
2.3 สรุปกรอบแนวความคิด	10
บทที่ 3 ผลการศึกษา	12
3.1 บริบท/สภาวะแวดล้อม	12
3.2 ปัจจัยนำเข้า	15
3.3 กระบวนการ	21
3.4 ผลผลิต	25
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	27
4.1 สรุปผลการศึกษา	27
4.2 ข้อเสนอแนะ	28
4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	28
4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ	28

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	กรอบแนวความคิดในการศึกษา	11
ภาพที่ 2	แผนภูมิแสดงโครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร	17

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรสามารถขอใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ณ ประเทศที่ตนมีถิ่นที่อยู่ โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) หรือ ผู้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายจัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งในประเทศนั้น ทั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจดำเนินการจัดการเลือกตั้งล่วงหน้าเพื่อนำบัตรเลือกตั้งมานับรวมในวันเลือกตั้งได้

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2554 มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร โดยปลัดกระทรวงการต่างประเทศมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการให้การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และกำหนดให้เอกอัครราชทูต หรือกงสุลใหญ่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง โดยอนุ โลม และจัดให้มีการเลือกตั้งในประเทศนั้น โดยอาจให้มีสถานที่ลงคะแนนเลือกตั้ง หรือให้มีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทางไปรษณีย์ หรือโดยวิธีอื่นใดก็ได้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง

กระทรวงการต่างประเทศได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร (ศปสน.) เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2541 และให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร โดยเป็นหน่วยประสานงานระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง หน่วยงานภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม 30
 ภาคผนวก 32
 ประวัติผู้เขียน 33

การก่อวินาศกรรมโลกครั้งที่ ๒ ในปี ๑๙๓๘ เมื่อมีการปฏิวัติสังคมนิยมในสหภาพโซเวียต ซึ่งนำโดยโจเซฟ สตาลิน ได้เปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของสหภาพโซเวียตจากนโยบายสันติภาพเป็นนโยบายการรุกคืบ โดยผนวกประเทศบอลติกและประเทศในยุโรปตะวันออกเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพโซเวียต และได้เข้าเป็นพันธมิตรกับนาซีเยอรมนีใน ค.ศ. ๑๙๓๙ ซึ่งก่อให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใน ค.ศ. ๑๙๓๙ และ ๑๙๔๑ โดยสหภาพโซเวียตได้เข้าเป็นพันธมิตรกับฝ่ายสัมพันธมิตรใน ค.ศ. ๑๙๔๑ และเข้าเป็นพันธมิตรกับฝ่ายสัมพันธมิตรใน ค.ศ. ๑๙๔๕ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สหภาพโซเวียตได้กลายเป็นมหาอำนาจของโลกและได้เข้าเป็นพันธมิตรกับจีนใน ค.ศ. ๑๙๔๙ การปฏิวัติสังคมนิยมในจีนได้เกิดขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๔๙ และจีนได้เข้าเป็นพันธมิตรกับสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. ๑๙๔๙

ใน ค.ศ. ๑๙๕๐ สหภาพโซเวียตได้เข้าเป็นพันธมิตรกับจีนใน ค.ศ. ๑๙๕๐ และจีนได้เข้าเป็นพันธมิตรกับสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. ๑๙๕๐ ซึ่งทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใน ค.ศ. ๑๙๕๐ และ ๑๙๕๑ โดยจีนได้เข้าเป็นพันธมิตรกับสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. ๑๙๕๐ และจีนได้เข้าเป็นพันธมิตรกับสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. ๑๙๕๐

๑.๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ต่อประเทศไทย

๑.๒.๒. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ต่อประเทศไทย

สถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ การเตรียมการเลือกตั้ง และการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

สภาพการณ์ทางการเมืองไทยในช่วงระหว่างปี 2548-2553 มีความวุ่นวายอย่างมากนับแต่การก่อรัฐประหารโดยทหารในปี 2548 มีการปรับเปลี่ยนคณะรัฐบาลหลายครั้งและมีการชุมนุมประท้วงของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลและกลุ่มต่อต้านรัฐบาล ประชาชนมีความสนใจสถานการณ์ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ในปี 2551 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการลงมติจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นนายกรัฐมนตรี และเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 และจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้รับการฟื้นฟู และปัญหาความความขัดแย้งและความแตกแยกในสังคมได้รับการแก้ไขจนผ่อนคลายความรุนแรง ประกอบกับรัฐสภาได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จนเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักร กฎหมายกำหนดให้มีขึ้นก่อนวันเลือกตั้งทั่วไปในราชอาณาจักรไม่น้อยกว่า 6 วัน ในการนี้ เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศโอมานได้กำหนดจัดการเลือกตั้งฯ ในวันที่ 24 มิถุนายน 2554 โดยวิธีการลงคะแนน ณ ที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ

ในการลงคะแนนเลือกตั้งฯ ในประเทศโอมาน ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง จำนวน 760 คน มีผู้มาลงคะแนนเลือกตั้งฯ เพียง 150 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 เนื่องจากมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งฯ จำนวนน้อยมากในขณะที่สภาพการณ์ทางการเมืองในช่วงระยะเวลาระหว่างปี 2548 - 2554 ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมาก แต่ในการลงคะแนนเลือกตั้งฯ ที่ประเทศโอมาน มีคนไทยที่พำนักอาศัยในโอมานมาลงคะแนนเลือกตั้งฯ น้อย ดังนั้น จึงเป็นที่น่าศึกษาประเมินการบริหารจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต เพื่อนำผลที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ประกอบการพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการเลือกตั้งฯ ในครั้งต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 ศึกษาการดำเนินการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงมัสกัต กรณีศึกษาประเทศโอมาน

1.2.2 เสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการเลือกตั้งฯ ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ศึกษาการบริหารจัดการของสถานเอกอัครราชทูตฯ ระหว่างวันที่ 1-24 มิถุนายน 2554 เพื่อเตรียมการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักรที่ประเทศโอมานในวันที่ 24 มิถุนายน 2554 ณ ที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ

1.3.2 การดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดการจัดการโครงการ และแนวคิดเกี่ยวกับสถานะแวดล้อม (context) ปัจจัย (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (product) หรือ CIPP มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์การบริหารและเตรียมการจัดการเลือกตั้งฯ ของสถานเอกอัครราชทูตฯ ณ กรุงมัสกัต โดยศึกษาจากเอกสารของสถานเอกอัครราชทูตฯ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินการ สรุปและประเมินผลการจัดการเลือกตั้งฯ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งฯ โดยการนำเสนอครั้งนี้จะเป็นการนำเสนอเชิงพรรณนา

1.3.3 ระเบียบวิธีการศึกษา

วิธีการเก็บข้อมูลเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำที่เลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ และเจ้าหน้าที่องค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร และข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ กฎหมายและระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง เอกสารรายงานและประเมินผลการดำเนินการจัดการเลือกตั้งฯ ของสถานเอกอัครราชทูตฯ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

1.4 ประโยชน์ของการศึกษา

ผลการศึกษาจะเป็นข้อเสนอแนะการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานอกราชอาณาจักรที่ประเทศโอมานในครั้งต่อไป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเลือกตั้งฯ

1.5 นิยามศัพท์

“การเลือกตั้ง” หมายความว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี

“วันลงคะแนน” หมายความว่า วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือเอกอัครราชทูตกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไป แล้วแต่กรณี

“ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” หมายความว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี ซึ่งได้แจ้งความประสงค์ขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

“ที่เลือกตั้ง” หมายความว่าสถานที่ที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้งซึ่งกระทำนอกราชอาณาจักร รวมถึงบริเวณที่กำหนดขึ้นโดยรอบที่เลือกตั้งนอกราชอาณาจักรด้วย

“เอกอัครราชทูต” หมายความว่าเอกอัครราชทูตที่ประจำการในต่างประเทศ และหมายรวมถึงกงสุลใหญ่ หรือตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

“ฐานข้อมูล” หมายความว่าฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยความสะดวกทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

“บริบท” หมายความว่า สภาพแวดล้อม นโยบายของรัฐบาล วัตถุประสงค์

“ปัจจัยนำเข้า” หมายความว่า ความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีเครือข่ายระหว่างกัน แผนการดำเนินงาน

“กระบวนการ” หมายความว่า การให้บริการของเจ้าหน้าที่แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในวันลงคะแนน

“ผลผลิต” หมายความว่าความสำเร็จที่ได้จากการจัดลงคะแนนเลือกตั้ง

“การบริหารโครงการ” หมายความว่า การจัดการเพื่อกำหนดกิจกรรมและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

“ประสิทธิผล” หมายความว่า การพิจารณาผลของโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิด ทฤษฎี

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าแนวคิดด้านการบริหาร โครงการ และบริบทสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลของการดำเนินการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาการประเมินการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรที่ประเทศโอมานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต ในปี 2554

2.1.1 แนวคิดการบริหารโครงการ

ศาสตราจารย์สมบัติ ชำรงชัญวงศ์ ให้นิยามความหมายของการบริหารโครงการว่า การบริหารโครงการเป็นสหวิทยาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การควบคุมและการประเมินผล เพื่อกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ทั้งทรัพยากรบุคคลและอุปกรณ์ เครื่องมือ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เหมาะสม โดยมีจุดสำคัญคือการดำเนินงานให้เสร็จสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้¹

ชนงกรณ์ กุณฺทลบุตร กล่าวถึงกระบวนการจัดการประกอบด้วยหน้าที่ทางการจัดการ 4 ประเภท ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการควบคุม โดยการวางแผนเป็นการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน รวมทั้งพิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ และทำการกำหนดล่วงหน้าถึงวิธีการปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติ ทรัพยากรที่ต้องการ ช่วงเวลาที่ปฏิบัติ งบประมาณ และผลที่ได้ การจัดองค์การเป็นการกำหนดระบบการทำงานของหน้าที่ต่าง ๆ ในองค์การเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดีในการจัดองค์การนั้น การอำนวยการหมายถึงการมีผู้รับผิดชอบในงานด้านต่าง ๆ ขององค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ โดยจะต้องมีผู้บริหาร ผู้จัดการ หัวหน้างาน เพื่อประสานงาน สั่งการ ภูมิใจและดูแลทุกข์สุขของพนักงานเพื่อให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามที่

¹ สมบัติ ชำรงชัญวงศ์, (2545), “แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหาร โครงการ,” การบริหาร โครงการ, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, หน้า 8.

องค์การคาดหวัง การควบคุม หมายถึงการติดตามผลการปฏิบัติงานเมื่อระยะเวลาผ่านไปเพื่อให้ทราบว่าจะงานได้ดำเนินไปตรงตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนหรือไม่²

Liz Maclachlan กล่าวถึงลำดับงานการบริหารโครงการว่าจะต้องเริ่มต้นจาก (1) การกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน (define) (2) แผนการดำเนินงาน (plan) (3) การดำเนินการ (implement) (4) การตรวจติดตาม (monitor) (5) การแก้ไขปรับปรุง (adjust) หากไม่มีการแก้ไขปรับปรุง ให้ดำเนินการขั้นตอนต่อไปคือ (6) การประเมินผล (evaluate) และ (7) การฉลอง (celebrate) ซึ่ง Liz เห็นว่าควรจะมีคามยินดีที่โครงการสิ้นสุดลงไม่ว่าโครงการนั้นจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ก็ตาม³

Charles C. Martin กล่าวถึงข้อกำหนดที่สำคัญของการบริหารโครงการ ประกอบด้วยการจัดองค์การ (organizing) บุคลากร (staffing) การวางแผน (planning) และการควบคุม (controlling) และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผน คือผู้จัดการโครงการ⁴

นักทฤษฎีการจัดการ เฮนรี ฟาโยล์ (Henri Fayol) กล่าวถึงกระบวนการจัดการและหน้าที่ไว้ดังนี้ การวางแผน เป็นหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดองค์การเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการประสานประสานทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ คน วัสดุ และเครื่องจักรให้เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ การบังคับบัญชา เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้ศิลปะของการเป็นผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ และการประเมินโครงสร้างองค์การเพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม และการควบคุม เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการดูแลให้การกระทำทั้งหมดสอดคล้องกับแผนที่ได้กำหนดไว้

เอ็น เอช นิวแมน (N.H. Newman) มีความเห็นว่ากระบวนการจัดการควรประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดส่วนผสมของทรัพยากรการกำกับดูแล และการควบคุม⁶

² ชนงกรณ์ พลบุตร, (2547), “ผู้บริหารและการจัดการ,” หลักการจัดการและองค์การและการจัดการแนวคิดการบริหารธุรกิจ ในสถานการณ์ปัจจุบัน, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 3.

³ Maclachlan, Liz., (1996), Making Project Management Work For You, London: Library Association Pub.

⁴ Martin, Charles C., (1976), Project Manage : How To Make It Work, New York: Amacom.

⁵ กุลชน ธนาพงศธร, “พัฒนาการแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ,” เอกสารการเสด็จวิชาการเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร สาขาวิทยาการจัดการ, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, หน้า 219.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 219.

เอช คูนซ์ (H.Koontz) และซี โอ ดอนเนล (C.O. Donnell) มีความเห็นว่กระบวนการจัดการควรประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การนำและการควบคุม⁷

โดยสรุป จากแนวคิดการบริหารจัดการโครงการของนักวิชาการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการโครงการเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีหน้าที่ขั้นตอนนับตั้งแต่การเริ่มต้นโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์การในการบริหารจัดการ การกำกับดูแลและควบคุม และการประเมินผล ทั้งนี้กระบวนการดำเนินการดังกล่าวอยู่ภายใต้ปัจจัยที่สำคัญ อาทิ งบประมาณ บุคลากรที่มีอย่างจำกัด ระยะเวลาดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้โครงการนั้น ๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ผู้ศึกษาจะนำแนวคิดการบริหารจัดการโครงการดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบในการประเมินการดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประเทศโอมานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต โดยจะเริ่มศึกษาตั้งแต่วัตถุประสงค์ สาเหตุที่มีการจัดการเลือกตั้งฯ ในปี 2554 สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เหมาะสมกับการจัดการเลือกตั้งฯ การกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติงาน กฎระเบียบของทางราชการที่กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการจัดเลือกตั้ง งบประมาณที่ได้รับ วิธีการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตฯ อาทิ การวางแผน การประชาสัมพันธ์ การจัดบุคลากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดสถานที่เลือกตั้ง การบริการของเจ้าหน้าที่ และขั้นตอนสุดท้ายเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการประเมินผล

2.1.2 แนวคิดด้านบริบทสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต (Context, Input, Process, Product – CIPP)

ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวคิดบริบทสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของ (CIPP) ของ Stufflebeam ที่ใช้ควบคู่กับแนวคิดการบริหารจัดการ เนื่องจากกรอบ CIPP เป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นระบบและมีจุดเน้นที่สำคัญ คือการใช้ควบคู่กับการบริหารจัดการโครงการ โดยจะใช้กรอบ CIPP ในการศึกษาซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

- 1) บริบทภาวะแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์นโยบายรัฐบาล วัตถุประสงค์ของการจัดการเลือกตั้งทั่วไปนอกราชอาณาจักร ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเลือกตั้ง และความพร้อมของประชาชนในการลงคะแนนเลือกตั้ง
- 2) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การวิเคราะห์ความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ แผนการดำเนินงานจัดการเลือกตั้งฯ ความเข้าใจร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ศูนย์ประสานงาน

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 220.

การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร กระทรวงการต่างประเทศ และสถานเอกอัครราชทูตฯ บริษัท การบินไทย จำกัด และบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบเทคโนโลยีเครือข่ายการเชื่อมต่อข้อมูล (internet) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) กระบวนการดำเนินงาน เป็นการวิเคราะห์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์ การจัดเตรียมสถานที่เลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนน การจัดบอร์ดแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนน การรับบัตรเลือกตั้งจากเจ้าหน้าที่ และการดำเนินการภายหลังการลงคะแนน ได้แก่ การนับบัตรเลือกตั้ง การจำแนกบัตรลงคะแนนเลือกตั้งตามเขต การส่งห่อใส่บัตรเลือกตั้งไปยังกระทรวงการต่างประเทศทางถุงมัลท์ทางทูตเพื่อส่งต่อไปให้บริษัท ไปรษณีย์ไทยดำเนินการจัดส่งต่อไปยังเขตเลือกตั้ง ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคที่มีขึ้นในระหว่างการดำเนินการตามกระบวนการ

4) ผลผลิต เป็นการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการจัดการเลือกตั้งว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน โดยจะประเมินจากปัญหาหรืออุปสรรคและผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งประกอบการวิเคราะห์ของผู้ศึกษา

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

อนุสันต์ เทียนทอง ได้ประยุกต์แบบจำลอง CIPP ของ D.L. Stufflebeam และคณะมาเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษา เรื่อง “การประเมินผลโครงการฝึกอบรมอาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฝึกอาชีพเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ครบ 36 พรรษา” โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทุกคนในศูนย์ฯ จำนวน 30 คน และกลุ่มผู้สำเร็จการฝึกอบรม รุ่นที่ 7 จำนวน 175 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าในการประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นการประเมินวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้สำเร็จการฝึกอบรม ปรากฏว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเหมาะสมค่อนข้างมาก ส่วนการประเมินปัจจัยนำเข้าซึ่งเป็นการประเมินสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานว่ามีความพร้อม ความเพียงพอ และมีประสิทธิภาพหรือไม่ ผลปรากฏว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่เห็นว่าเหมาะสมปานกลาง ส่วนกลุ่มผู้สำเร็จการฝึกอบรมเห็นว่าเหมาะสมค่อนข้างมาก ส่วนการประเมินกระบวนการซึ่งเป็นการปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ของศูนย์ฯ ว่ามีจุดด้อยอย่างไร ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเหมาะสมค่อนข้างมาก ส่วนการประเมินผลผลิตซึ่งเป็นการประเมินว่าการดำเนินการที่ผ่านมามีบรรลุเป้าหมายในภาพรวมหรือไม่ ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง

พรชนก ฌรงคัมภ์ ได้ประยุกต์กรอบ CIPP ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินการรับเบี่ยงชีพของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด คุณลักษณะ ข้อจำกัด ข้อดี ของแบบจำลอง CIPP ไปประยุกต์ใช้ในโครงการเบี่ยงชีพ โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารวิชาการ และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มจากผู้สูงอายุจำนวน 125 คน วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารตามประเด็นที่กำหนดและสถิติวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า การประเมินบริบท พบว่าโครงการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุเป็นนโยบายที่ก่อกำเนิดจากพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นของขวัญแก่ผู้สูงอายุและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นพบว่ามีระบบการวางแผนการดำเนินงานเป็นอย่างดี มีกระบวนการดำเนินงาน โดยการประชาสัมพันธ์ การให้บริการของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี ก่อให้เกิดความพึงพอใจระดับมาก การประเมินผลผลิตพบว่าเบี่ยงชีพตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ เกิดคุณค่าทางด้านจิตใจและด้านสังคมระดับปานกลาง ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับน้อย

พรรณพิมล สุวรรณพงศ์ เสนอรายงานเรื่อง “การพัฒนาระบบ กลยุทธ์ และแนวปฏิบัติในการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร กรณีศึกษา : การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2554” ผู้เขียนรายงานฯ ได้ลำดับการนำเสนอเนื้อหาของรายงานซึ่งเริ่มตั้งแต่ 1) ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ อาทิ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง แนวนโยบายและพันธกิจด้านการต่างประเทศ ซึ่งกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง กระทรวงการต่างประเทศมีนโยบายส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทย และสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ให้แก่มุมชนไทยในต่างประเทศ 2) การกำหนดภารกิจ กลยุทธ์ และแผนการดำเนินงาน ซึ่งภาครัฐได้กำหนดแผนการบริหารจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร และงบประมาณ 3) ผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด 4) สรุปภาพรวมผลการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรค และ 5) ผลสำเร็จของงาน ปรากฏว่าโครงการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ประสบผลสำเร็จ มีประชาชนไปลงคะแนนเลือกตั้งมากขึ้น 6) บทสรุปและข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้รายงานเห็นว่าควรมีพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยในต่างประเทศ และประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการเรียนรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตยของคนไทยในต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผู้เขียนจะมีได้ระบุนกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีในการเขียนรายงาน แต่จากการพิจารณาลำดับการเสนอเนื้อหาของรายงาน ผู้ศึกษาเห็นว่ารายงานดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดหรือกรอบการบริหารจัดการโครงการ

2.3 สรุปกรอบแนวความคิด

การศึกษาการประเมินการดำเนินการจัดการเลือกตั้งทั่วไปนอกราชอาณาจักรของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต : ศึกษากรณีการจัดการเลือกตั้งที่ประเทศโอมาน ผู้ศึกษาได้ประยุกต์แนวคิดด้านการบริหารจัดการและกรอบแนวคิดด้าน CIPP ของ Stufflebeam มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบการศึกษาวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 บริบทหรือสภาพแวดล้อม (context) ได้แก่ การศึกษาสภาพการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย สาเหตุที่มีการจัดการเลือกตั้งฯ วัตถุประสงค์ที่มีการจัดการเลือกตั้งฯ ความพร้อมของภาครัฐบาลในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความพร้อมของภาคประชาชนในลงคะแนนเลือกตั้งฯ

2.3.2 ปัจจัยนำเข้า (input) ได้แก่ การศึกษาความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร นโยบายของรัฐบาลในการจัดการเลือกตั้ง วิธีการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง

2.3.3 กระบวนการ (process) ได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง การบริการของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้สิทธิฯ การประสานงานระหว่างกระทรวงการต่างประเทศซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลางกับสถานเอกอัครราชทูตฯ การแบ่งงาน การประชาสัมพันธ์ การกำกับดูแลและควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การจัดส่งรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง การตรวจนับบัตรเลือกตั้ง การจัดส่งบัตรเลือกตั้งกลับไปยังเขตเลือกตั้งในประเทศไทยเพื่อการนับคะแนน

2.3.4 ผลผลิต (product) ได้แก่ การประเมินผลที่ได้จากการศึกษาและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

context	input	process	product
<ul style="list-style-type: none"> - สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเลือกตั้ง - กฎหมายเลือกตั้ง - ความพร้อมของภาครัฐและภาคประชาชน - ข้อดีและข้อด้อยที่ให้มีการจัดการเลือกตั้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความชัดเจนของนโยบายการเลือกตั้ง - งบประมาณ - บุคลากร - วิธีการดำเนินงาน - ประชาสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งอำนวยความสะดวก - การบริการของเจ้าหน้าที่ - การประสานงาน - การแบ่งงาน - ประชาสัมพันธ์ - การควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินผลสำเร็จของโครงการ - ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ในบทที่ 2 ผู้ศึกษาได้แจ้งความประสงค์จะใช้แนวคิดด้านการบริหารจัดการ โครงการและกรอบบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตมาใช้ควบคู่กันเพื่อเป็นแนวคิดในการประเมินการดำเนินการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรที่ประเทศโอมานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต ซึ่งจัดให้มีขึ้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2554 ระหว่างเวลา 09.00 น. – 16.00 น. โดยวิธีการลงคะแนน ณ ที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ นั้น ในบทนี้ ผู้ศึกษาจะรายงานผลการประเมิน โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง กฎระเบียบของทางราชการ และแหล่งข้อมูลของสื่อต่าง ๆ แผนภูมิแสดงขั้นตอน CIPP ปราบกฏตามภาคผนวก ก

3.1 บริบท/สภาวะแวดล้อม

3.1.1 ความตื่นตัวของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สภาพการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยระหว่างปี 2548 - 2553 มีความขัดแย้งอย่างรุนแรงทั้งระหว่างพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน และกลุ่มประชาชนผู้สนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายต่าง ๆ การก่อรัฐประหารโดยฝ่ายทหารในปี 2549 โดยการยึดอำนาจการบริหารจาก พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และการแต่งตั้งพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีระหว่างปี 2549 - 2550 และได้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี 2550 ซึ่งพรรคพลังประชาชนได้รับการเลือกตั้ง แต่ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มต่อต้านจนมีการชุมนุมประท้วงอย่างรุนแรงและการปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง ต่อมา ในปี 2551 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการลงมติจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มแนวร่วมประชาชนเพื่อประชาธิปไตยหรือกลุ่มคนเสื้อแดงซึ่งให้การสนับสนุน พ.ต.ท. ทักษิณฯ และได้ชุมนุมประท้วงอย่างรุนแรงในบริเวณที่สำคัญ ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจต้องดำเนินการปราบปรามอย่างรุนแรง จนทำให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ประชาชนมีความสนใจปัญหาทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากข้อมูลสถิติการใช้สิทธิเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระหว่างปี 2548 – 2554 ซึ่งจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมีแนวโน้มมากขึ้น ดังนี้

- การเลือกตั้งในปี 2548 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 44,572,101 คน ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งแบบแบ่งเขต 32,337,611 คน และแบบบัญชีรายชื่อ 32,341,330 คน
- การเลือกตั้งในปี 2549 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 44,909,562 คน ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 29,088,209 คน และแบบสัดส่วน 28,998,368 คน
- การเลือกตั้งในปี 2550 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 44,002,593 คน ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งแบบสัดส่วน 32,792,246 คน และแบบแบ่งเขต 32,775,868 คน
- การเลือกตั้งในปี 2554 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 46,939,549 คน ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนแบบบัญชีรายชื่อ 35,220,208 คน และแบบแบ่งเขต 35,220,397 คน¹

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักรของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ ซึ่งมีการดำเนินการตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปี 2554 รวม 4 ครั้ง จากข้อมูลสถิติการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในปี 2550 จำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร 80,161 คน จำนวนผู้ลงคะแนนเลือกตั้ง 58,807 คน ในปี 2554 จำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร 146,662 คน จำนวนผู้ลงคะแนน 76,616 คน²

3.1.2 นโยบายของรัฐบาล

รัฐบาลภายใต้การนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้บริหารประเทศในปี 2551 และดำเนินการเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองเริ่มคลี่คลายความตึงเครียดเนื่องจากความขัดแย้งและความแตกแยกของกลุ่มคนไทยจนเกิดการชุมนุมประท้วงอย่างรุนแรงและการปราบปรามจากเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ โดยได้ประกาศว่า ในช่วงที่รัฐบาลได้เข้ารับหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในปี 2551 เกิดภาวะวิกฤติภายในประเทศหลายประการทั้งด้านผลกระทบจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจโลกตกต่ำ อัตราการว่างงานสูง และปัญหาความขัดแย้งและแตกแยกของชนในชาติ มีการใช้กำลังและความรุนแรงในการชุมนุมประท้วง และตลอดระยะเวลา 3 ปี รัฐบาลได้คลี่คลายปัญหาดังกล่าวมาจนสถานะเศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัว ส่วนปัญหาความขัดแย้งและความ

¹ พรรณพิมล สุวรรณพงศ์, (2554), การพัฒนาระบบ กลยุทธ์ และแนวปฏิบัติในการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร กรณีศึกษา: การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2554, กรุงเทพฯ หน้า 2.

² เรื่องเดียวกัน หน้า 42.

แตกแยกในสังคมได้รับการแก้ไขจนผ่อนคลายความรุนแรง ประกอบกับรัฐสภาได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจนเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วรัฐบาลจึงเห็นสมควรยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2554

3.1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

ในช่วงระหว่างปี 2540 – 2554 ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งซึ่งสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีความสะดวกในการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมือง 3 ประการ ได้แก่ การปฏิรูปกระบวนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมือง กระบวนการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส กระบวนการถอดถอนผู้ใช้อำนาจในทางมิชอบให้ออกจากตำแหน่ง ซึ่งทำให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมารองรับการปฏิรูปการเมืองดังกล่าว และรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระ มีกรรมการ 5 คน ซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากการเลือกสรรของวุฒิสภา และจะต้องมีความเป็นกลางทางการเมืองและซื่อสัตย์ มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุม ดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

2) นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554 กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และกำหนดให้รัฐต้องให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ และต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง กระทรวงการต่างประเทศมีนโยบายส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยและสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ให้แก่มชนไทยในต่างประเทศ

3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 กำหนดว่า ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ในต่างประเทศแจ้งความประสงค์ขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือผู้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายจัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งในประเทศนั้น โดยอาจให้มีสถานທີ່ลงคะแนนเลือกตั้ง หรือให้มีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทางไปรษณีย์ หรือโดยวิธีอื่นใดที่มีไว้เป็นการจัดตั้งสถานที่ลงคะแนนเลือกตั้งก็ได้

4) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2554 ซึ่งกำหนดให้ปลัดกระทรวงการต่างประเทศควบคุมและดำเนินการให้การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้เอกอัครราชทูตมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งโดยอนุโลม และให้ประกาศกำหนดวัน เวลา สถานที่เลือกตั้ง และวิธีการลงคะแนน ตลอดจนมีอำนาจแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามคน

3.1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ศูนย์ประสานการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร กระทรวงการต่างประเทศ สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด บริษัทการบินไทย จำกัด หน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.2 บัญชีนำเข้า

3.2.1 การจัดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรในการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

1) คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานอิสระในการบริหารบุคคลงบประมาณ และการดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

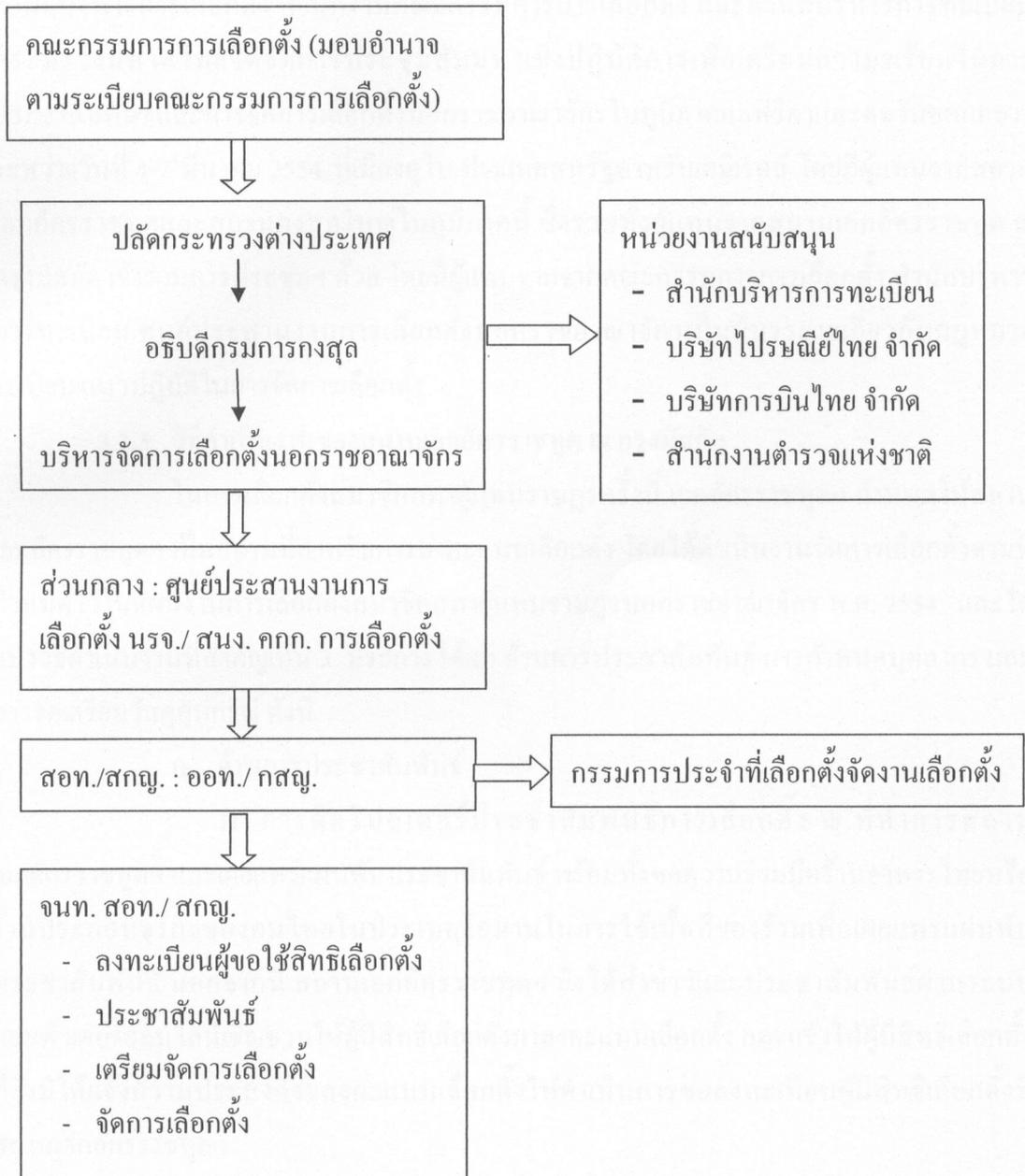
2) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการให้การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รวมถึงการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยปลัดกระทรวงการต่างประเทศได้มอบหมายให้กรมการกงสุล โดยศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว

3) สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงการต่างประเทศให้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักรก่อนการเลือกตั้งฯ ภายในราชอาณาจักรไม่น้อยกว่า 6 วัน โดยเอกอัครราชทูต/กงสุลใหญ่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขต

เลือกตั้งโดยอนุโลม และให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามคน

ในการนี้ เอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต ได้แต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ พนักงานบริษัท ปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ประจำประเทศโอมาน และพนักงานคนไทยที่ทำงานบริษัทสายการบินโอมาน เป็นคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้ง และให้มีอำนาจหน้าที่อำนวยความสะดวกบริเวณที่เลือกตั้ง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดระเบียบและควบคุมดูแลให้ความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร จ่ายบัตรเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อใช้ในการลงคะแนนเลือกตั้ง ควบคุมดูแลลงคะแนน จัดระเบียบในการเข้าไปลงคะแนนเลือกตั้งในคูหาลงคะแนน ควบคุมดูแลหีบบัตรเลือกตั้งและอำนวยความสะดวกให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหย่อนบัตรเลือกตั้งลงในหีบบัตรเลือกตั้ง

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงโครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

3.2.2 การประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

ศูนย์ประสานงานเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร กระทรวงการต่างประเทศร่วมกับ สำนักบริหารการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทยได้จัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมในการ ประชาสัมพันธ์และการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในภูมิภาคแอฟริกาและตะวันออกกลาง ระหว่างวันที่ 4-7 มีนาคม 2554 ที่เมืองคูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โดยมีผู้แทนจากสถาน เอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ในภูมิภาคนี้ ซึ่งรวมทั้งผู้แทนจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต เข้าร่วมการประชุมฯ ด้วย โดยมีผู้แทนจากจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักบริหาร การทะเบียน ศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรเป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติในการจัดการเลือกตั้ง

3.2.3 วิธีดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งนี้ เอกอัครราชทูตฯ กำหนดให้สถาน เอกอัครราชทูตฯ เป็นสถานที่สำหรับการลงคะแนนเลือกตั้ง โดยได้ดำเนินงานจัดการเลือกตั้งตามที่ กำหนดไว้ในแผนงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2554 และได้ แบ่งวิธีดำเนินงานที่สำคัญเป็น 3 ประการได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ การกำหนดบุคลากร และ การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ดังนี้

ก. ด้านการประชาสัมพันธ์

1) การติดโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ณ ที่ทำการสถาน เอกอัครราชทูตฯ และเผยแพร่แผ่นพับประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งขอความร่วมมือร้านอาหารไทยหรือ ร้านประกอบธุรกิจของคนไทยในประเทศโอมานในการใช้เนื้อที่ของร้านเพื่อเผยแพร่แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ ยังได้ส่งข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านระบบ คอมพิวเตอร์ออนไลน์เชิญชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนเลือกตั้ง และแจ้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่ยังมีได้แจ้งความประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้งให้ดำเนินการขอลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ สถานเอกอัครราชทูตฯ

2) ออกประกาศกำหนดวันเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรที่ประเทศโอมานใน วันศุกร์ที่ 24 มิถุนายน 2554 เวลา 09.00 น. – 16.00 น. โดยวิธีลงคะแนนเลือกตั้ง ณ ที่ทำการสถาน เอกอัครราชทูตฯ

3) ติดประกาศข่าวและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกราชอาณาจักรตามที่ได้รับจากศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการ เลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ และจัดทำข่าวสารนิเทศเผยแพร่ข่าวการจัดการเลือกตั้งไปยังผู้มี

สิทธิเลือกตั้งในประเทศโอมานทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง อาทิ ประกาศรายชื่อผู้ขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ณ รัฐสุลต่านโอมาน รายชื่อพรรคการเมืองที่ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ รายชื่อผู้สมัครรับการเลือกตั้ง ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ รายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขต โดยขอให้คนไทยซึ่งได้แจ้งลงทะเบียนเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรไว้แล้วมาตรวจสอบรายชื่อ และรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมืองและผู้สมัคร ส.ส. พร้อมทั้งบัตรเลือกตั้งตัวอย่าง ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในวันเลือกตั้ง

4) ทิศประกาศรายชื่อคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้ง

ข. ด้านบุคลากร

ประชุมคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้งเพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ในวันเลือกตั้ง พร้อมทั้งมีการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการฯ เป็น 6 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายตรวจสอบสิทธิเลือกตั้งฯ ฝ่ายจ่ายบัตรเลือกตั้งพร้อมซองใส่บัตรเลือกตั้ง ฝ่ายคุมคูหาเลือกตั้ง ฝ่ายคุมหีบบัตรเลือกตั้ง และฝ่ายรักษาความปลอดภัย

ค. ด้านวัสดุอุปกรณ์

การจัดเตรียมสถานที่เลือกตั้ง ประสิทธิภาพของเครื่องถ่ายเอกสาร จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ อาทิ บอร์ดติดประกาศแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง รายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รายชื่อพรรคการเมือง เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ น้ำดื่ม ที่นั่งพัก

3.2.4 งบประมาณ

สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รับงบประมาณเพื่อจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากกระทรวงการต่างประเทศและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้ดำเนินการใช้จ่ายค่าจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง อาทิ บอร์ดประชาสัมพันธ์ ซองใส่บัตรเลือกตั้งซึ่งจะต้องส่งกลับไปยังประเทศไทย ค่าประชาสัมพันธ์ อาหารสำหรับเจ้าหน้าที่ น้ำดื่ม ซึ่งพอเพียงแก่ค่าใช้จ่าย³

3.2.5 ข้อดีและข้อด้อยของปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ การเตรียมความพร้อม และวิธีดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตฯ

³ การสัมภาษณ์ นางสาวกมลรัตน์ สนวนแก้ว เจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต.

ข้อดี	ข้อด้อย
<p>1. การที่กฎหมายกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรเป็นผลทำให้เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตมีความรู้และความเข้าใจกฎหมายและการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการจัดงานเลือกตั้งฯ</p> <p>2. การแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ในโอมานร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้งทำให้ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีและการทำงานเป็นทีมระหว่างเจ้าหน้าที่สถานทูตกับคนไทยที่ร่วมเป็นกรรมการฯ⁴</p> <p>3. เนื่องจากเจ้าหน้าที่สถานทูตมีความชำนาญในพื้นที่และมีความรู้จักคุ้นเคยกับคนไทยในโอมาน ดังนั้น จึงสามารถดำเนินการจัดงานเลือกตั้งอย่างสะดวก</p> <p>4. วิธีดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นไปตามแผนงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักรของหน่วยงานกลางซึ่งมีการประสานงาน ให้คำแนะนำหรือแจ้งเตือนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีการดำเนินงานภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เป็นผลทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น</p>	<p>1. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศโดยสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่จัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ย่อมประสบปัญหาบางประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านบุคลากรและความรู้และความเข้าใจกฎหมายเป็นผลทำให้เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาเป็นอย่างมากในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกฎระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานการเลือกตั้ง นอกเหนือจากการปฏิบัติงานประจำของสถานทูต</p> <p>2. การจัดประชุมเจ้าหน้าที่ในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกา ที่เมืองคูไบ เพื่อเตรียมการจัดการเลือกตั้งฯ 1 ครั้งก่อนการเลือกตั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่แห่งละ 1 คนเข้าร่วมการประชุมฯ ย่อมไม่เพียงพอ</p>

⁴ การสัมภาษณ์ นายวรวิทย์ วีระสัมพันธ์ อธิบดีเอกอัครราชทูต สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต.

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

การที่หน่วยงานกลางจัดการประชุมเจ้าหน้าที่สถานทูต/สถานกงสุลใหญ่เพื่อเตรียมการจัดการเลือกตั้งฯ ที่เมืองคูไบ ก่อนการเลือกตั้งฯ เพียง 1 ครั้ง และเชิญเจ้าหน้าที่แห่งละ 1 คนย่อมไม่พอเพียง เนื่องจากสถานทูต/สถานกงสุลใหญ่ไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายด้านการเลือกตั้งอย่างชัดเจน ผู้ศึกษามีความเห็นว่าหน่วยงานกลางน่าจะจัดการประชุมฯ ก่อนการเลือกตั้งฯ อย่างน้อย 2 ครั้ง และเชิญเจ้าหน้าที่แห่งละไม่น้อยกว่า 2 คนเข้าร่วมการประชุมฯ หรือหากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานกลางสามารถเดินทางมาให้คำแนะนำที่สถานทูต/สถานกงสุลทุกแห่งได้ ก็จะเป็นการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ในการจัดงานเลือกตั้งมากขึ้น

3.3 กระบวนการ

ในช่วงระหว่างวันที่ 1 – 24 มิถุนายน 2554 สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้เตรียมการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการเลือกตั้งและศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ดังนี้

3.3.1 การดำเนินการก่อนวันเลือกตั้ง มีดังนี้

- ประกาศกำหนดวัน เวลา สถานที่เลือกตั้ง และวิธีการลงคะแนนเลือกตั้ง
- หนังสือแจ้งรัฐบาลโอมานเพื่อทราบการจัดการเลือกตั้งฯ
- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งฯ ไปยังชุมชนไทยในโอมาน โดยช่องทางต่าง ๆ อาทิ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ดิจโปสเตอร์ แจกแผ่นพับ
- ดัดประกาศข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งฯ ตามที่ได้รับจากศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรอย่างต่อเนื่อง อาทิ รายชื่อพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิลงคะแนนเขตเลือกตั้ง นโยบายการดำเนินงานของผู้สมัครฯ
- ประกาศแจ้งเตือนให้ผู้มีสิทธิที่ยังไม่ได้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งที่สถานทูตฯ แจ้งความประสงค์ของใช้สิทธิภายในเวลาที่กำหนดก่อนวันเลือกตั้งในประเทศโอมาน
- ปรับปรุงฐานข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งในโอมาน โดยเชื่อมโยงระบบกับสำนักทะเบียนกลางให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- การแต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้ง และการจัดประชุมเพื่อแบ่งงาน
- จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในวันเลือกตั้ง อาทิ คูหาลงคะแนน บอร์ดประชาสัมพันธ์ เครื่องถ่ายเอกสาร หนีบใส่บัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้ง นาฬิกาตั้งโต๊ะ ทุ่งพลาสติกเพื่อบรรจุบัตรเลือกตั้งก่อนส่งไปยังประเทศไทย
- จัดทำป้ายบอกทางไปยังบริเวณที่จัดการเลือกตั้ง ป้ายแสดงขอบเขตบริเวณ โดยรอบที่เลือกตั้ง

3.3.2 การดำเนินการในวันเลือกตั้ง⁵ เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง⁵ ดังนี้

- การดำเนินงานด้านพิธีการเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง อาทิ การกล่าวเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง การเปิดหีบใส่บัตรลงคะแนนในที่เปิดเผยแล้วปิดหีบใส่กุญแจ เปิดช่องใส่บัตร และประธานคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้งกล่าวเปิดการลงคะแนน
- กรรมการฝ่ายอำนวยความสะดวกทำหน้าที่กำกับดูแลงานทั่วไปเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย สุจริต โปร่งใส และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนน
- กรรมการฝ่ายตรวจสอบสิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรทำหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานแสดงตนที่ทางราชการออกให้แก่ผู้มีสิทธิที่มาลงคะแนนเลือกตั้ง ตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เมื่อพบชื่อและตรวจสอบถูกต้องแล้ว จะต้องอ่านชื่อและชื่อสกุลของผู้นั้นดัง ๆ ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้าน ให้จดชื่อประเภทของเอกสารและหมายเลขเอกสารแสดงตนและชื่อหน่วยงานที่ออกเอกสารดังกล่าวลงในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงชื่อในบัญชีรายชื่อนั้น
- กรรมการฝ่ายจ่ายบัตรและช่องใส่บัตรลงชื่อและหมายเลขลำดับที่ในบัญชีรายชื่อของผู้นั้นไว้ที่ต้นหีบบัตร และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงชื่อที่ต้นหีบบัตรด้วยแล้วให้กรรมการมอบบัตรและช่องใส่บัตรแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อไปยังคูหาลงคะแนน
- กรรมการฝ่ายคุมคูหาเลือกตั้งทำหน้าที่คุมคูหาเพื่อให้การลงคะแนนของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเป็นระเบียบเรียบร้อย
- กรรมการฝ่ายคุมหีบบัตรเลือกตั้งทำหน้าที่ตรวจว่าบัตรเลือกตั้งที่ผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งแล้วอยู่ในช่องใส่บัตรแล้วปิดช่องใส่บัตร กรรมการลงชื่อตรงรอยผนึกแล้วส่งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อนำซองที่บรรจุบัตรเลือกตั้งใส่ในหีบบัตรเลือกตั้งต่อหน้ากรรมการ
- ฝ่ายรักษาความปลอดภัยทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในสถานที่เลือกตั้ง

⁵ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2554

3.3.3 การดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นการลงคะแนนเลือกตั้ง มีดังนี้

- การดำเนินงานด้านพิธีปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง
- การนับจำนวนบัตรเลือกตั้งที่เหลือและนับจำนวนบัตรที่ชำรุด
- ตรวจสอบจำนวนผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิเลือกตั้ง
- คัดแยกบัตรเลือกตั้งตามเขต/จังหวัด โดยเปิดเผยแล้วบรรจุลงในถุงพลาสติกใสและรัดอย่างแน่นหนา ก่อนนำไปใส่ถุงเมลท์ทางทูตเพื่อส่งทางเครื่องบินไปยังกระทรวงการต่างประเทศเพื่อดำเนินการต่อไป
- ปิดประกาศแสดงรายการที่เกี่ยวกับจำนวนบัตรเลือกตั้งและผลการเลือกตั้งที่สถานทูต
- ทำโทรเลขรายงานผลการเลือกตั้งไปยังกระทรวงการต่างประเทศ

3.3.4 ข้อดีและข้อด้อยของกระบวนการจัดการเลือกตั้งฯ สรุปได้ดังนี้

ข้อดี	ข้อด้อย
<p>1. การดำเนินงานทั่วไปเป็นระบบ มีขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด เป็นผลทำให้มีความโปร่งใส ยุติธรรม และผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งได้รับความสะดวก</p> <p>2. การจัดตั้งคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้งและการแบ่งงานของคณะกรรมการฯ เป็นฝ่ายต่างๆ ทำให้งานฯ ดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบ</p>	<p>1. เนื่องจากผู้ที่เคยลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี 2550 และต่อมา มีการเดินทางกลับประเทศไทยโดยไม่ได้แจ้งสถานทูต เพื่อถอนชื่อออกจากทะเบียน เป็นผลทำให้จำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งที่สถานทูตสะสมนับตั้งแต่ปี 2550 จนถึงปี 2554 ซึ่งมีผลทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรที่ประเทศโอมานไม่ชัดเจน ทั้งนี้ ประมวลผลการว่าคนที่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งที่อาศัยในโอมานในปี 2554 จำนวน 400 คน⁶</p>

⁶ การสัมภาษณ์ นางสาวกมลรัตน์ สวนแก้ว เจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต.

ข้อดี	ข้อด้อย
	<p>2. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ไปยังที่อยู่ของผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากบางคนได้เปลี่ยนแปลงที่อยู่โดยไม่แจ้งสถานทูต</p> <p>3. การที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ใช้วิธีให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ เพียงประการเดียว และไม่ได้จัดใช้วิธีอื่นด้วย โดยจัดส่งคณะเจ้าหน้าที่ไปจัดการเลือกตั้ง ณ แหล่งที่มีผู้มีสิทธิลงคะแนนจำนวนมาก อาทิ บริษัทที่มีแรงงานไทยทำงาน ทำให้ไม่สะดวกที่แรงงานไทยจะเดินทางมาเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ⁷ เพราะจะต้องเสียค่าพาหนะเดินทาง</p>

ข้อเสนอแนะ

1) กรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโยกย้ายถิ่นมาพำนักที่ประเทศโอมานและมาติดต่องานราชการที่สถานทูต โดยปกติ เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรด้วย การประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังและสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้ยื่นทราบว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่หรือการเดินทางย้ายกลับประเทศไทยหรือประเทศอื่น ให้แจ้งสถานทูตทราบเพื่อถอนชื่อออกจากทะเบียน จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น

2) การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานทูตกับชุมชนไทยในโอมานควรมีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่สถานทูตกับชุมชนไทยและทำให้เจ้าหน้าที่สามารถทราบข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของคนไทยในโอมาน

⁷ การสัมภาษณ์ นายอุดม สาทิต อธิบดีอัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต ซึ่งเคยเป็นประธานกรรมการประจำที่เลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประเทศโอมานในปี 2550.

3.4 ผลผลิต

3.4.1 ผลการเลือกตั้งในปี 2554 โดยวิธีการลงคะแนนเลือกตั้งที่สถานทูต สรุปได้ดังนี้

จำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้ง	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ ⁸
760	150

เป็นที่น่าสังเกตว่าการลงคะแนนเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้มาใช้สิทธิน้อยกว่าการเลือกตั้งครั้งก่อนในปี 2550 ซึ่งมีวิธีการลงคะแนนเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูตฯ และการส่งคณะเจ้าหน้าที่ไปจัดการเลือกตั้งที่แหล่งที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งพำนักอยู่จำนวนมาก⁹ ดังนี้

จำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้ง	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ
626	535

3.4.2 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1. การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องวิธีการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรและการลงทะเบียนขอใช้สิทธิแก่คนไทยในโอมานยังไม่ทั่วถึง คนไทยบางคนเข้าใจว่าสามารถมาใช้สิทธิลงคะแนนได้เลยเช่นเดียวกับการเลือกตั้งในประเทศไทย โดยไม่ได้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร คนไทยบางคนที่เดินทางมาพำนักที่โอมานและลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งเดินทางกลับประเทศไทยโดยไม่ได้แจ้งถอนชื่อของตนที่สถานทูตเพื่อกลับไปใช้สิทธิในประเทศไทย	1. ให้มีการทำงานเชิงรุกเพื่อศึกษาและหาข้อมูลจำนวนคนไทยในโอมาน อาทิ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์หรืองานสังสรรค์ระหว่างเจ้าหน้าที่สถานทูตกับชุมชนไทยในโอมาน การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรและการลงทะเบียนขอใช้สิทธิ การแจ้งขอถอนชื่อออกจากทะเบียนกรณีเดินทางกลับประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อสถานทูตจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนคนไทยในโอมานมากขึ้น

⁸ เอกสารประเมินผลการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต.

⁹ การสัมภาษณ์ นายอุดม สาทิต อธิบดีอัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต ซึ่งเคยเป็นประธานกรรมการประจำที่เลือกตั้งในการเลือกตั้งที่สถานทูตในปี 2550.

ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
<p>2. คนไทยพำนักอาศัยอย่างกระจัดกระจาย บางคนอาศัยในเมืองที่อยู่ห่างไกลและไม่สะดวกในการเดินทางมาลงคะแนนเลือกตั้งเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเดินทาง</p> <p>3. กฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 97 กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในจังหวัดอื่นหรือนอกจังหวัดที่ตนมีชื่อในทะเบียนบ้านถ้าประสงค์จะใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดที่ตนอยู่ ต้องมาลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง แต่ไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดให้คนไทยที่ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรที่สถานทูต/สถานกงสุลเมื่อเดินทางกลับประเทศไทยให้ถือว่าเป็นการยกเลิกการลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งในประเทศนั้น</p>	<p>2. นอกจากการจัดเลือกตั้งโดยวิธีลงคะแนนที่สถานทูตแล้ว ควรให้มีการจัดการเลือกตั้งโดยวิธีอื่น คือ การส่งเจ้าหน้าที่ออกไปดำเนินการจัดเลือกตั้งในสถานที่ที่มีคนไทยหรือแรงงานไทยทำงานอยู่จำนวนมาก หรือการจัดพาหนะรับ-ส่งผู้มีสิทธิและประสงค์จะใช้สิทธิเลือกตั้งให้มาลงคะแนนที่สถานทูต ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ประสงค์จะใช้สิทธิลงคะแนนแต่ไม่สะดวกจะเดินทางมาสถานทูตเนื่องจากปัญหาด้านการคมนาคมและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง</p> <p>3. ให้มีการแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งฯ โดยกำหนดให้คนไทยที่ได้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรหากเดินทางกลับประเทศไทย ให้ถือว่าเป็นการยกเลิกการลงทะเบียนโดยปริยาย¹⁰</p> <p>4. ให้มีการติดต่อประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานไทยที่เดินทางมาทำงานที่ประเทศโอมาน อาทิ กระทรวงแรงงาน บริษัทที่จ้างแรงงานไทย ทั้งนี้ เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนแรงงานไทยในโอมาน</p>

¹⁰ การสัมภาษณ์ ว่าที่ร้อยตรี วันชัย ใจกุล รองผู้อำนวยการสำนักบริหารการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาในบทที่ 3 ซึ่งใช้แนวคิดการบริหารจัดการโครงการ และแนวคิดด้านบริบท/สถานะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เป็นกรอบในการศึกษาเพื่อประเมินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประเทศโอมานเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2554 โดยวิธีการลงคะแนนเลือกตั้งที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ด้านบริบท/สภาพแวดล้อมด้านการเมืองภายในประเทศระหว่างปี 2548 – 2553 ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ ความวุ่นวายและไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองเป็นข้ออ้างให้ทหารก่อการรัฐประหารและจัดตั้งรัฐบาลซึ่งจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป แต่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งยังประสบปัญหาการชุมนุมประท้วงจากกลุ่มต่อต้านอย่างรุนแรงอย่างต่อเนื่องซึ่งเรียกร้องให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป นอกจากนี้ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเอื้ออำนวยแก่การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ด้านปัจจัยนำเข้า มีการจัดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร การประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งวิธีดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีการประกาศกำหนดวัน สถานที่ และวิธีการเลือกตั้งโดยการลงคะแนนที่สถานเอกอัครราชทูตฯ การประกาศข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง และข้อพิจารณาด้านงบประมาณสำหรับจัดงานเลือกตั้งซึ่งสถานทูตได้รับอย่างเพียงพอ จุดอ่อนคือจำนวนคนไทยที่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งฯ ในประเทศโอมานไม่ชัดเจนเนื่องจากข้อมูลที่สถานเอกอัครราชทูตฯ มีเป็นข้อมูลที่รวบรวมจำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งฯ ตั้งแต่ปี 2550 และมีผู้ที่เคยลงทะเบียนฯ และเดินทางกลับประเทศไทยหรือย้ายถิ่นฐานไปพำนักประเทศอื่น โดยไม่ได้แจ้งให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ทราบเพื่อดำเนินการยกเลิกชื่อผู้ลงทะเบียน

ด้านกระบวนการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตฯ ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และข้อเสนอแนะของศูนย์ประสานงานการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ทำให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและผู้มาลงคะแนนเลือกตั้งได้รับความสะดวก

ด้านผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงาน ปรากฏว่าในจำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งที่โอมานตามข้อมูลที่ปรากฏจากฐานข้อมูลของสถานเอกอัครราชทูตฯ 760 คน ผู้ใช้สิทธิลงคะแนน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 แต่เนื่องจากจำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งฯ ไม่ชัดเจน ดังนั้น การที่มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งฯ 150 คนจึงไม่สามารถนำไปคำนวณเพื่อหาสัดส่วนเทียบกับจำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิฯ ได้

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การทำงานเชิงรุกด้านการส่งเสริมคนไทยให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการกำหนดนโยบายทำงานเชิงรุกด้านการสนับสนุนให้คนไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ การสัมมนาเพื่อให้ความรู้ด้านการเมืองแก่ชุมชนไทย เพื่อปลูกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ กับชุมชนไทยในโอมาน และหน่วยงานต่าง ๆ

2) การปรับปรุงระบบฐานข้อมูลคนไทยในต่างประเทศให้ทันสมัย กรณีคนไทยเดินทางมาทำงานหรือพำนักอาศัยในประเทศโอมาน เมื่อมาติดต่อสถานเอกอัครราชทูตฯ โดยปกติ สถานเอกอัครราชทูตฯ จะแจ้งให้บุคคลนั้นลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรด้วยแล้วแจ้งสำนักบริหารการทะเบียนบันทึกในฐานข้อมูลต่อไป การดำเนินการดังกล่าวน่าจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องและจริงจัง พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรแจ้งสถานเอกอัครราชทูตฯ ทราบ หากประสงค์จะเปลี่ยนแปลงคำขอใช้สิทธิเลือกตั้งที่ประเทศโอมาน เพื่อสถานเอกอัครราชทูตฯ จะถอนชื่อบุคคลนั้นออกจากฐานข้อมูล

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

1) การจัดกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ กับชุมชนไทยในโอมานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสถานเอกอัครราชทูตฯ จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของชุมชนไทยอย่างใกล้ชิดขึ้น

2) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานไทยซึ่งเดินทางมาทำงานที่ประเทศโอมาน ได้แก่ กระทรวงแรงงาน บริษัทที่จ้างแรงงานไทย ทั้งนี้ เพื่อสถานเอกอัครราชทูตฯ จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนแรงงานไทยที่ทำงานในบริษัทต่าง ๆ ในโอมาน

3) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองไทยไปยังชุมชนไทยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยไปยังชุมชนไทย และเห็นความสำคัญของการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

4) การจัดกิจกรรมกงสุลสัญจรอย่างสม่ำเสมอเดือนละครั้ง โดยจัดคณะเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ เดินทางไปเยี่ยมเยียนชุมชนไทยที่อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ในโอมาน และอำนวยความสะดวกด้านการกงสุล ได้แก่ การคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทย การรับคำร้องขอทำหนังสือเดินทาง การดำเนินการด้านการทะเบียนราษฎรและทะเบียนครอบครัว การรับรองเอกสาร ซึ่งเป็นการสนองนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ กับชุมชนไทย

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กุลธน ชนาพงศธร. การวางแผนและจัดทำโครงการ. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร สาขาวิชาวิทยาการจัดการ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- คู่มือการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/สมาชิกวุฒิสภา/การออกเสียงประชามติ). กรุงเทพมหานคร: 2554.
- ชนงกรณ์ กุณทลบุตร. หลักการจัดการและองค์กรและการจัดการแนวคิดการบริหารธุรกิจในสถานการณ์ปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. การบริหารโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, 2545.
- Lientz, Bennet P. and Kathryn P. Rea. Project Management for the 21st Century. San Diego, Calif.: Academic Press, 1995.
- Maclachlan, Liz. Making Project Management Work for You. London: Library Association Pub., 1996.
- Martin, Charles C. Project Manage: How to Make It Work. New York: Amacom, 1976.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- “วิกฤตการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2548 – 2553.”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: th.wikipedia.org/wiki/วิกฤตการณ์การเมืองไทย_พ.ศ._2548-2553.

อื่นๆ

- พรชนก ณรงค์มี. การใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินการรับเลี้ยงชีพของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

ภาคผนวก
แผนภูมิแสดงขั้นตอน CIPP

ประวัติผู้เขียน
นางสาวรัศมี คุ่มไพโรจน์

ตำแหน่ง	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี อักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประสบการณ์การรับราชการ	
ปี 2523	เข้ารับราชการที่กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์
ปี 2525	เข้ารับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศ ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่การทูต 3 กองการเจ้าหน้าที่
ปี 2526 – ปี 2531	เจ้าหน้าที่การทูต 3 กองวิเทศกระจายเสียง กรมสารนิเทศ เจ้าหน้าที่การทูต 4 กองเผยแพร่ กรมสารนิเทศ
2532	เลขานุการโท สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย
ปี 2535 – ปี 2546	เจ้าหน้าที่การทูต 5 กองสังคม วัฒนธรรม และสนเทศ กรมอาเซียน เจ้าหน้าที่การทูต 6 กองสังคม วัฒนธรรม และสนเทศ กรมอาเซียน
ปี 2547 – ปี 2552	เจ้าหน้าที่การทูต 7 กองสัญชาติและนิติกรณ์ กรมการกงสุล
ปี 2553 – ปัจจุบัน	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต